

سوالات تشریحی با پاسخ کل کتاب جامعه شناسی یک پایه دهم (جدیدالتالیف) باتکیه بر سوالات مفهومی و عملکردی

تهیه و تنظیم: حمیدرحیمی مدرس جامعه شناسی استان اصفهان، سرگروه علوم اجتماعی شهرضا

مقدمه:

باتوجه به تغییر ساختار اجتماعی و تغییر مولفه های سبک زندگی در دهه های اخیر لازم است که از شیوه های نوین تدریس استفاده شود. وقتی از شیوه های نوین تدریس استفاده می شود لازم است که از شیوه های سنجش و ارزشیابی متفاوتی استفاده شود که یکی از آن ها سوالات مفهومی و عملکردی است.

همین طور که از ظاهر این کلمات برمی آید سوالات مفهومی به سوالاتی اطلاق می شود که مفاهیم درسی را آن طور که فهمیده شده بازتاب می دهد نه آنطور که ارائه شده و معمولاً دارای حیطه های ادراکی، ترکیبی، تجزیه ای و قضاوتی است. دانش آموزی که بتواند مفهوم یاد گرفته شده را در قالب های مثال، تجزیه و تحلیل، ترکیب و قضاوت باز تولید کند توانسته سوالات مفهومی را پاسخ دهد. سوالات مفهومی نقطه مقابل سوالات دانشی هستند. زیرا سوالات دانشی اطلاعات یاد داده شده در همان قالب تدریس شده را از دانش آموز بازخواست می کند ولی سوالات مفهومی سوالاتی هستند که دانش آموز متناسب با ظرفیت ادراکی خود به باز تولید آن می پردازد.

سوالات عملکردی نمونه ای از سوالات مفهومی هستند که باز تولید مفاهیم درسی در موقعیت جدید توسط دانش آموز هستند. هرگاه دانش آموزی بتواند متناسب با موقعیت های جدید مفاهیم آموخته شده را تحلیل و مصداق یابی کند توانسته در حیطه عملکردی پاسخ گو باشد. در علوم اجتماعی برای سوالات عملکردی همانند علوم پایه (ریاضی و علوم) هنجار یابی و شاخص سازی صورت نگرفته است و همانند آزمون های تیمز و پرلر سوالات استاندارد عملکردی نداریم ولی از آنجا که بستر سوالات عملکردی در جامعه شناسی، فرهنگ و روابط اجتماعی است می توان بر اساس بستر تاریخی و فلسفی جامعه به باز تولید و آزمایش سوالات عملکردی پرداخت که خوشبختانه چنین امری مورد توجه دفتر راهبری علوم اجتماعی کشور و دفتر تالیف کتب درسی نیز قرار گرفته است. امید است با طراحی سوالات عملکردی و تدریس روش های فعال در جامعه شناسی به فرهنگ سازی و افزایش سرمایه اجتماعی و باز تولید علوم اجتماعی کمک شایانی صورت پذیرد.

خلاصه درس ۱

به فعالیت های آگاهانه، ارادی و هدفدار انسان، کنش انسانی می گویند.

تا آگاهی نباشد کنشی صورت نمی گیرد. آگاهی صحیح آگاهی ناصحیح

فرد آگاه تا تصمیم نگیرد و اراده نکند، کنشی انسانی صورت نمی گیرد.

کنش های انسانی هدف مند و با معنی هستند. (کنش های یکسان، هدف ها و معانی یکسانی ندارند.)

هر کنشی پیامدهای ارادی دارد که به کنش فردیاد دیگران وابسته است.

مثلا: مطالعه ← یادگیری (وابسته به کنش فرد)، کسب نمره (وابسته به اراده استاد)

پیامدی که به اراده ی انسان بستگی ندارد ← پیامد غیر ارادی و نتیجه طبیعی کنش است. مثلا باز کردن پنجره ورود هوای تازه به کلاس

پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی ← قطعی و حتمی اند.

پیامدهای ارادی کنش انسانی ← احتمالی اند.

هویت کنش به آگاهی است. هدف رفتاری: کنش ها را کنترل کنید و به پیامدهای آن بیشتر فکر کنید.

سوالات درس ۱

۱- **کنش و کنشگر را تعریف کنید:** پاسخ: فعالیتی آگاهانه و ارادی که انسان انجام می دهد کنش انسانی است. انسانی که کنش انجام می دهد کنشگر است.

۲- **فعالیت های انسان با فعالیت های سایر موجودات زنده چه تفاوتی دارد؟** پاسخ: فعالیت های حیوانات بر مبنای غریزه است ولی انسان غیر از فعالیت های غریزی دارای فعالیت هایی است که آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنادار است و در موقعیت های مختلف زمانی و مکانی متفاوت است.

۳- **کنش های انسان دارای چه ویژگی هایی است؟** با آگاهی انجام می شود و می داند که چکار می کند. بر اساس خواست، اراده، میل و با تصمیم خود انجام می دهد. برای رسیدن به مقصد و هدفی انجام می دهد و فعالیت های انسان دارای معنا و مفهوم است. (آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنادار است). هر کنش انسانی ممکن است در موقعیت های زمانی و مکانی متفاوت معانی متفاوتی داشته باشد.

۴- **شک و تردید هنگام اتخاذ تصمیم، نشان دهنده کدام یک از ویژگی های کنش انسانی است؟** پاسخ: وجود اراده

۵- **آیا ممکن است یک کنش انسانی چندین معنادار داشته باشد؟** مثال بزنید: بله گاهی ظاهر کنش یکسان است ولی اطرافیان معانی متفاوتی از آن برداشت می کنند. هر کنش انسانی در طرف زمانی و مکانی، معنای خاصی ممکن است داشته باشد. مثلا دانش آموز در کلاس انگشت اشاره خود را بالا می برد ممکن است سوال داشته باشد. ممکن است درخواست خروج از کلاس داشته باشد و ممکن است قصد دیگری داشته باشد. لبخند گاهی معنای تشکر دارد گاهی معنای ترحم و گاهی معنای تمسخر و..

۶- **کنش انسانی با آگاهی چه ارتباطی دارد؟ پاسخ:** تا آگاهی وجود نداشته باشد کنشی انسانی صورت نمی گیرد. کنش

هایی که خارج از آگاهی و نیت هستند جزء کنش های غیر انسانی به حساب می آیند مثلاً اگر ضربه چکش به انگشت مان برخورد کند و ناگهان صدایی درد آلود سردهیم، این نغمه درد آلود کنشی انسانی نیست بلکه بازتابی طبیعی و غیر ارادی است.

۷- **عدم شناخت آثار و پیامدهای کنش انسانی چه تاثیری بر زندگی اجتماعی مادر دارد؟** مثال بزنید: بی توجهی به پیامدهای کنش های انسانی منجر به پشیمانی و آسیب می شود.

۸- **آیا همه پیامدهای کنش وابسته به آگاهی و اراده ی انسان هاست؟** پاسخ: خیر. برخی از پیامدهای کنش های

انسان، جنبه غیر ارادی و غیر انسانی (طبیعی) دارند. مثلاً کنش سیگار کشیدن پیامد بیماری رابه دنبال دارد که کنشگر به دنبال رسیدن به آن بوده و اراده ی در خصوص آن پیامد طراحی نکرده است.

۹- **آیا پیامدهای کنش انسانی از جنس کنش هستند؟** پاسخ: برخی از پیامدها که وابسته به اراده کنشگر هستند بله

و برخی از پیامدها که غیر ارادی و طبیعی هستند خیر

۱۰- **انواع پیامدهای کنش های انسانی را بنویسید:** پاسخ: ۱- پیامدهای ارادی وابسته به اراده کنشگر که توسط

کنشگر قابل کنترل است ولی احتمالی است و ممکن است تحقق پیدا نکند. ۲- پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران که دیگران با واکنش نسبت به کنش کنشگر، ایجاد می کنند. البته احتمالی هستند و ممکن است اتفاق نیفتند. ۳- پیامدهای غیر ارادی که جنبه طبیعی و قطعی دارند و کنشگر در صد ایجاد آن نبوده است ولی حتما اتفاق می افتند.

۱۱- **پیامدهای ارادی کنش انسانی با پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی چه تفاوت هایی دارند؟** پاسخ:

پیامدهای ارادی احتمالی هستند که ممکن است روی دهند و ممکن است روی ندهند ولی پیامدهای غیر ارادی قطعی و حتمی هستند و تحت کنترل انسان نیستند.

۱۲- **انواع پیامدهای کنش ورزش کردن را بنویسید:** کسب سلامتی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. کسب مدال ورزشی پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. سوزاندن چربی و انرژی پیامد غیر ارادی آن است.

۱۳- **انواع پیامدهای کنش سیگار کشیدن را بنویسید:** سرگرمی پیامد ارادی وابسته به اراده کنشگر است. جلب

توجه پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. بیمار شدن پیامد غیر ارادی آن است.

۱۴- **انواع پیامدهای کنش رعایت حیا را بنویسید:** تامین نیاز روحی و روانی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. کسب امنیت پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. تغییرات روانی پیامد غیر ارادی آن است.

۱۵- **انواع پیامدهای کنش کنترل خشم را بنویسید:** حفظ آرامش شخصی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. میزان پذیرش دیگران یا کاهش پرخاشگری پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. کنترل ضربان قلب پیامد غیر ارادی آن است.

۱۶- **مفهوم جمله زیر چیست: "آدمی در گرو عمل خویش است."** پاسخ: معیار آدمی به عاقبت اندیشی

در خصوص رفتار و اعمالش است.

۱۷- در کلاس جامعه‌شناسی یک، انواع کنش‌های انسانی که از ابتدای جلسه‌ی امروز انجام داده‌اید را مشخص کنید.

قدم زدن در کلاس و نشستن: کنش فردی _ حضور و غیاب دبیر: کنش اجتماعی _ پرسش و پاسخ دبیر با تعدادی از دانش‌آموزان: کنش اجتماعی. فکر کردن: کنش درونی

۱۸- چند کنش غیرانسانی در محیط مدرسه مثال بزنید؟

تابش نور خورشید _ رشد گیاهان باغچه _ بارش باران

۱۹- چگونه ممکن است کنشی از انسان سرزند ولی کنش انسانی به حساب نیاید؟ مثال بزنید.

گاهی ممکن است انسان حرکت و کنشی داشته باشد که نسبت به آن آگاهی و برنامه‌ریزی ندارد مثلاً به صورت ناآگاهانه احساسات خود را در قالب جملاتی از روی هیجان به زبان آورد. باضربه‌ای به انگشت خود بزند و ناخواسته بالانسی ریتمیک یا نغمه‌ای خاص سردهد.

۲۰- اجزا و ویژگی‌های یک کنش انسانی را در قالب یک مثال توضیح دهید.

چون احساس تشنگی می‌کنم برای رفع آن اجازه می‌گیرم از کلاس خارج می‌شوم به حیاط مدرسه رفته آب می‌خورم و به کلاس باز می‌گردم. رفع تشنگی هدف من است. اراده می‌کنم تشنگی خود را در حین تدریس معلم رفع کنم (ارادی بودن) با انگشت اجازه می‌گیرم (معنا دار بودن) آگاهی دارم که برای رفع تشنگی باید از کلاس خارج شد و چون در حضور معلم هستم بدون اجازه از کلاس خارج نمی‌شوم (تناسب داشتن با موقعیت زمانی، مکانی و اجتماعی)

۲۱- کنش انسانی در کلاس مثال بزنید که معنای متفاوتی داشته باشد؟

بالا بردن انگشت اشاره: معنای اجازه گرفتن جهت خروج از کلاس، سوال پرسیدن از دبیر، اعتراض نسبت به موضوعی و....

۲۲- پیامدهای کنش حضور شما در کلاس در شکل ارادی و غیرارادی (قطعی) آن را بنویسید.

کسب اطلاعات علمی، پیامدی ارادی و نگاه به قاب عکس کنار تابلو کنش طبیعی

۲۳- در نظام اقتصادی کنشی ارادی مثال بزنید که پیامدی غیرارادی به دنبال داشته باشد؟

خرید خانه کنشی ارادی است که منجر به پیامد غیرارادی افزایش تقاضا و افزایش قیمت می‌شود.

۲۴- در فعالیت‌های پزشکی کنشی ارادی مثال بزنید که پیامدهای غیرارادی به دنبال داشته باشد؟ عمل جراحی

بینی کنشی ارادی است که ممکن است عفونت و بدشکل شدن بینی از پیامدهای غیرارادی آن باشد.

۲۵- کنش فردی با کنش اجتماعی چه تفاوتی دارد؟

کنشی که دیگران را تحت تاثیر و واکنش قرار می دهد کنش اجتماعی است و کنشی که تاثیری در دیگران نداشته و شخصی است کنش فردی به حساب می آید.

۲۶- کنش انسانی با کنش غیر انسانی چه تفاوت هایی دارد؟

کنش طبیعی با اراده، آگاهی و برنامه ریزی انسان بدست نمی آید و خارج از کنترل اوست ولی کنش انسانی آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنا دار و متناسب با زمان و مکان و اجتماع است.

۲۷- پیامدهای ارادی یک کنش انسانی با پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی چه تفاوت هایی دارد؟

پیامدهای کنش انسانی از قبل مشخص، هدف گذاری شده، با برنامه و انسانی است. ولی پیامدهای غیر ارادی غیر انسانی، قطعی، طبیعی و خود به خود می باشد و از قبل نسبت به آن ها شناسایی صورت نگرفته است.

۲۸- هر کنش انسانی چه پیامدهایی به دنبال دارد؟

۱- پیامدهای ارادی و برنامه ریزی شده (پیامدهایی اند که برای رسیدن به آن برنامه ریزی می کنیم مثل: سحرخیزی برای مطالعه درس)

۲- پیامدهای غیر ارادی: پیامدهایی هستند که به صورت خود به خود و طبیعی در کنار پیامدهای ارادی بوجود می آید مثل: سحرخیزی و استفاده از هوای پاک آن